

Borgos Anna

Dubovitz Margitról

Dubovitz Margit az egyik első magyar gyermekanalitikus volt. 1888-ban született Budapesten, anyja Seiffert Anna, apja a csehországi Weissensultzbán született Grünbaum Ede, aki az 1860-as évek körül vándorolt Magyarországra. Először a Korona Kávéház főpincére volt, majd megvásárolta a Lövész (mai Királyi Pál) utcai Zierl-féle kávéházat, melynek nevét (sajátjával együtt) később Garamira változtatta. 1881-től tíz évig üzemeltette az Erzsébet krt. 14. szám alatti kávéházat is, és ugyancsak tíz éven át a kávé ipartestület alelnöke is volt. A növekvő bérleti díjat azonban nem tudta fizetni, elvesztette vagyonát, a család pedig a Lövész utcából egy Nefelejcs utcai félproletár bérkaszárnnyába költözött. Otthon németül beszéltek. Grünbaum Ede 1881-ben kikeresztelkedett, és nevét Garamira magyarosította, a gyerekeket már születésük után megkeresztelték. Az apa 1892-ben meghalt, szegénységben hagyva a családot a négy gyerekkel (Ernő, Rezső, Margit, Ilona. Az idősebbik báty, Garami Ernő a későbbi szociáldemokrata politikus, újságíró). Margit négyéves korától tizennégy éves koráig a Mária Valéria Egyesület gondozása alatt állt¹, Géza pedig egy fővárosi árvaházba került.² Az anya varrónőként kezdett dolgozni.³

Garami Margit a polgári után kereskedelmi szakiskolát végzett, és férjhezmenetelig irodai állásban dolgozott. 1909-ben férjhez ment Dr. Dubovitz Hugó vegyész-mérnökhöz, a Flóra-gyár műszaki vezetőjéhez,⁴ aki később királyi, törvényszéki és államrendőrségi vegyészként működött. Két fia született, 1910-ben Imre, aki 1918-ban, nyolcévesen meghalt agyhártyagyulladásban, 1913-ban pedig Dénes.

Lánykorában Ferenczi Sándor hipnózissal kezelte, és az analitikus saját szavai szerint a „baráti-gyengéd együttérzés jelét tanúsította irányába”.⁵ 1918 szeptemberében (férjével együtt) ott találjuk a Budapesten rendezett Nemzetközi Pszichoanalitikus Kongresszus vendégei között. Feltehetőleg fia halála vezette Ferenczihez, 1918 őszén mindenesetre biztosan kezelése alatt állt.⁶ Fia halála után

¹ Varga Lajos Garami-életrajza szerint a legkisebb lány, az 1889-ben született Ilona került árvaházba, ezt azonban az unoka, Dubovitz Péter határozottan cáfolta. A tőle származó információkért és dokumentumokért ezúton is köszönetet mondok.

² Varga Lajos: *Garami Ernő*. Napvilág Kiadó, Budapest, 1996. 13-15.

³ Kalmár Szilárd: A munkásvezér. *Munkások Újságja*, 2014. máj. 27.

⁴ Lásd a *Budapesti Hírlap* híret, 1909. nov. 19.

⁵ Lásd Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1918. jan. 1. In: *Sigmund Freud – Ferenczi Sándor: Levezetés*. Thalassa Alapítvány, Pólya Kiadó, Budapest, 2003. 204-205.

⁶ Lásd Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1918. nov. 7. 188.

házassága is megrendült, Freund Antallal állt szerelmi kapcsolatban (közben férjét Ferenczi kezelte, Freud pedig korábban Freund Antal második feleségét, Bródy Rózsit, majd Freundot és húgát, Lévy Katát is analizálta). 1919 elején Ferenczin keresztül Freudhoz jelentkezett analízisbe. („A kúrának kell eldöntenie, hogy a családjával marad-e vagy sem” – írja Ferenczi Freudnak 1919 januárjában.⁷) Az analízis 1919 márciusa és 1920 januárja között folyt, az utolsó hónapot leszámítva hetente hatszor, összesen 170 órában.⁸ Ferenczi 1919 júniusában arról informálja Freudot, hogy Dubovitz Margitot „nagyon megváltozva” találta. „Úgy tűnik, a szuicid hajlamot legyőzte. Férje testileg jobban van.”⁹ Ferenczi egy 1919. novemberi levele már a küszöbön álló válásról számol be.¹⁰ A kezelést feltehetőleg saját elhatározásból hagyta félbe három nappal Freund Antal halála után, ezt tanúsítja Freudnak egy 1920 februárjában Lévy Katához írt levele, melyben Dubovitz iránt érdeklődik, aki nem jelentkezett, pedig eredetileg nála akarta befejezni analízisét.¹¹ 1920 októberében a hozzá írt szívélyes és személyes hangú Freud-levelek tanúsága szerint folytatta az analízist, valószínűleg az év karácsonyáig.¹²

Freund Antal „Szent István Rt. féle” részvényeket hagyott rá¹³, ennek megmaradt részét, 40.000 koronát 1922-ben felajánlotta a pszichoanalízis céljaira, amit nem fogadtak el, de Ferenczi meghatva számolt be róla az analitikus körlevélben.¹⁴

Az analitikus kezelés során kezdett érdeklődni a pszichoanalízis mint szakma iránt is (addig férje mellett háziasszonykodott). Az Angol Kisasszonyok Római Katolikus Leánygimnáziumában magánúton érettségizett le 1921-ben. Ugyanez évben beiratkozott a pécsi Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Orvosi Karára (mivel ekkor a pesti orvosi egyetem numerus nullust hirdetett a nőknek), 1926-ban abszolvált, és 1928-ban kapta meg orvosi diplomáját.¹⁵ Közben Bécsben pszichoanalitikus kiképzést nyert.¹⁶

1929-ben lett a magyar egyesület tagja. 1929-ben egy vallási tébolyban szenvedő lányról és egy hisztériás esetről, 1932-ben pedig „Kényszerneurózis és elhanyagolás” címmel tartott előadást.¹⁷ 1930-ban Ferenczi az Országos Gyermekvédő liga kérésére megbízta őt egy pszichoanalitikus gyermekklinika vezetésével.¹⁸ Ez ingyenes pszichoanalitikus tanácsadó volt „nehezen nevelhető, vagy ideges szegénysorsú

⁷ Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1919. jan. 6. 206.

⁸ Ulrike May: Freud's patient calendars: 17 analysts in analysis with Freud (1910–1920). *Psychoanalysis and History*, 2007, 9(2): 153-200. 175-176.

⁹ Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1919. jún. 19. 250.

¹⁰ Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1919. nov. 28. 261.

¹¹ Idézi May, 2007, 176.

¹² Lásd Sigmund Freud levelei Dubovitz Margithoz, 1920. ápr. 22., 1920. okt. 3., 1921. okt. 5. Library of Congress, Washington, Sigmund Freud general correspondence, Box 21. Folder 20.

¹³ Lásd Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1920. febr. 10. 52.

¹⁴ *Rundbriefe*, 1922. febr. 22. III. kötet, 57.

¹⁵ Diploma száma: 2216/1927-28. Pécsi Tudományegyetem Levéltára, Magyar királyi Erzsébet Tudományegyetem, Orvosi Kar és intézeteinek iratanyaga, Tanulmányi iratok (VIII.105.d)

¹⁶ Lásd Dubovitz Margit: Özv. Dubovitz Hugóné dr. Garami Margit életrajza. Kézirat, 1949. Dubovitz Péter tulajdona.

¹⁷ Giefer, 2007.

¹⁸ Lásd Ferenczi Sándor levele Sigmund Freudhoz, 1930. febr. 15. 251.

gyermek, illetve szülők számára”.¹⁹ A klinika anyagi nehézségek miatt 1931-ben bezárt, de ettől az évtől Dubovitz Margit vezette a Poliklinika nevelési tanácsadóját²⁰, egy történeti feldolgozás szerint individuálpszichológiai szellemben²¹. 1931-től a Pesti Izraelita Hitközség kórházának belgyógyászati osztályán organikus és funkcionális idegbetegségben szenvedő betegeket vizsgált és kezelt.²² Cikkeket írt a családi nevelés problémáiról.²³ 1935-től gyermekanalitikus szemináriumokat tartott, rendszeres kapcsolatban állt a bécsi egyesület hasonló szemináriumával és Anna Freuddal. 1936-ban Lévy Katával együtt részt vettek Anna Freud gyermekanalitikus szemináriumán. Anna Freud *Az én és az elhárító mechanizmusok* c. könyvében megjegyezte, hogy Dubovitz Margitnak köszönheti a gondolatot, mely szerint a kamaszok hajlama az élet és halál értelmén való töprengésre saját pszichéjük destruktív motívumait tükrözi.

Barátságban volt Kosztolányiné Harmos Ilonával, és kezelte fiát, Kosztolányi Ádámot. Kosztolányiné emlékezete szerint férje Dubovitz Hugó 1934-es halála nyomán írta „Halotti beszéd” című versét.²⁴ Kosztolányiné 1929 elején róla is összegyűjtötte a korszak jeles grafológusaitól (Rafael Schermann, Románné Goldzieher Klára, Kunffyné) származó (tudományos hitelességüket tekintve persze megkérdőjelezhető) véleményeket, amelyek impulzív, öntudatos, okos, türelmetlen, szeszélyes, csökönyös, gögös, és „rettenetesen gonosz” nőként írják le.²⁵ Páciensei között volt Füst Milán és Doráti Antal is.²⁶

A harmincas években Budapest Főváros Anya- és Kisdédvédelmi Intézetében is dolgozott, vagy dolgozni készült, legalábbis erre utal az intézet 1938 februárjában kelt hivatalos levele, amely felkéri, hogy „24 órán belül” vigye be önéletrajzát, és mutassa be okmányait.²⁷ Az ostrom alatt egy barátnője²⁸ Krisztina körúti lakásába költözött. A háború utáni években óvodákban dolgozott, árva gyerekeket segített, és később is megtartott egy-két régi pszichoanalitikus páciens. 1949-től az Országos

¹⁹ „Szülők és fiatalokorúak pszichoanalitikai tanácsadója. Az Országos Gyermekvédő Ligában (VIII. Trefort ucca 3.) minden kedden és pénteken délután ½ 7-től ½ 8 óráig ingyenes pszichoanalitikai tanácsadó rendeltést tartunk nehezen nevelhető, vagy ideges szegénysorsú gyermekek, illetve szülők számára. Vezetőorvos dr. Dubovitz Margit. A Magyar Pszichoanalitikai Egyesület nevében dr. Ferenczi Sándor elnök.” *Pesti Napló*, 1930. febr. 23. 18. (Hírek rovat)

²⁰ Lásd még a Hollós István, a Magyarországi Pszichoanalitikai Egyesület akkori elnöke által aláírt, 1934. júl. 30-án kelt működési bizonyítványt, mely szerint „Dr. Dubovitz Hugóné, Dr. Garami Margit úrnő 1931. szeptember havától működik a Magyarországi Pszichoanalitikai Egyesület Ideg- és Kedélybeteg Rendelőintézetében. Fentnevezett orvos úrnő ezen idő óta rendelőintézetünk gyermekosztályán idegbeteg gyermekek és fiatalokorúak vizsgálatával és gyógyításával foglalkozik.” Dubovitz Péter tulajdona.

²¹ „A pszichoanalitikusok és individuálpszichológusok nem voltak olyan éles ellentétben egymással, mint mestereik – Freud és Adler –, pl. ezt tanúsítja, hogy 1931-től a Magyar Pszichoanalitikai Egyesület rendelőintézete is működtetett egy individuálpszichológiai szemléletű nevelési tanácsadót, amit dr. Dubovitz Margit vezetett.” Kiss György: Adalékok a magyar individuálpszichológiai mozgalom történetéhez. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 1990, 46(1): 12.

²² Működési bizonyítvány. A Pesti Izraelita Hitközség kórházai, 1934. júl. 15. (az osztályos orvos olvashatatlan aláírásával) Dubovitz Péter tulajdona.

²³ Garami Margit: A családi nevelés néhány problémája. *A Jövő Útjain*, 1926, 1(3): 28-29.; Dubovitz Margit: A szülői ház konfliktusairól. *A Jövő Útjain*, 1932, 7(4): 5-7. Az utóbbi cikket egy másik nevelésügyi lap is ismertette: *Néptanítók Lapja*, 1932, 65(13), júl. 1. 522-523.

²⁴ Erről lásd Kiss Ferenc: A Halotti beszéd. *Üzenet*, 1978/12. 677.

²⁵ MTAK Kéziratára, Kosztolányi Dezsóné hagyatéka, Ms 4636/20, 21.

²⁶ Dubovitz Péter szóbeli közlése.

²⁷ Dubovitz Margit hagyatéka. Dubovitz Péter tulajdona

²⁸ A barátnő Gerlóczy Sári volt.

Társadalombiztosító Intézet szakrendelésén folytatott napi háromórás rendelést. 1977-ben hunyt el.

Az alábbiakban Freud három (1920 áprilisa és 1921 októbere között) hozzá írt levelét közöljük magyar fordításban.